

La llei és la llei: un militar enfront de l'objecció i la insubmissió

Fernando López de Castro

Fernando López de Castro i Fa va néixer a Ripoll, casualment diu, l'any 1940. Perquè ell es considera fonamentalment empordanès: perquè empordanesa és la seva mare i tota la seva família; i empordanès ho és «de treball, en esperit crític, en la rauxa, en un pèl de bogeria i... de dir les coses clares». Empordanès de Castelló d'Empúries, com l'ambaixador Josep Coderch, a qui coneix i amb qui s'ha anat veient des que eren petits.

El general López de Castro va ingressar a l'Acadèmia militar de Saragossa l'any 1958, es va diplomar en Estat major a Madrid i va estudiar a l'Escola de la guerra, a París —la millor Escola de defensa del món, diu—, on va romandre durant cinc anys. El 1979, essent Adolfo Suárez president del govern espanyol, fou nomenat Cap de seguretat de la Moncloa, seu de la Presidència, càrrec que exercí fins al 1982. Des d'allí va viure, en primera línia, el cop d'estat de 1981.

Entre els diversos destins que ha tingut al llarg de la seva vida professional ha comandat unitats de caçadors de muntanya, de paracaigudistes, etc., i ha acabat la seva vida activa el vint-i-u d'abril d'aquest any, en passar a la reserva activa, havent estat fins llavors Cap militar de la demarcació de Girona.

La veritat és que aquest espai de la Revista estava reservat per a un article d'opinió signat per un militar, que volíem que ens donés el seu punt de vista sobre l'objecció de consciència, la insubmissió i la defensa, no pas com a representant de res, sinó com un ciutadà que percep aquests fenòmens des d'una expe-

riència vital i professional particulars, des d'una òptica ben idiosincràtica i que consideràvem especialment sensible i interessada per aquests temes.

No ha estat possible. Ja ho havien advertit els companys del Consell de redacció, i no costà gaire de comprovar-ho personalment davant la teranyina de permisos, peticions formals i negatives expressos d'uns professionals que tenen, normativament, limitada la seva llibertat d'expressió i que són profundament gelosos de l'esperit de disciplina i de jerarquia que impregna la institució i les persones militars.

Quan ja donàvem l'assumpte per perdut, també de forma casual, vam entrar en contacte amb el general López de Castro. No ens va voler fer l'article que li sol·licitàvem, però sí que ens va convidar que li féssim una entrevista. Deu ser, potser, per la seva rauxa empordanesa o per la llibertat que dona el pas a la reserva o vés a saber perquè... El fet és que, en menys d'un mes, ha concedit tres entrevistes diferents: tot un rècord si parlem de comandaments militars.

Com que el nostre objectiu no era pas polemitzar, ni fer pròpiament una entrevista, sinó sentir i llegir les opinions d'un ciutadà de professió militar sobre l'objecció de consciència, la insubmissió i l'exèrcit, hem optat per fer desaparèixer la veu i les paraules de l'entrevistador i deixar el paper i el bolígraf al general de brigada Fernando López de Castro. Com si fos talment l'article que buscàvem...

Fernando López de Castro i Fa al seu despatx de Cap Militar de la demarcació de Girona.

Els militars

Les Forces Armades existeixen per defensar el nostre poble, i sempre a les ordres dels seus governants. En qualsevol sistema polític, fins i tot en l'època de Franco. En aquells moments, jo creia que la majoria de ciutadans estaven a favor, per diferents motius, del sistema. Aquesta era la meua percepció. Jo parlava amb intel·lectuals, amb pescadors, amb gent humil, amb treballadors, amb liberals, fins i tot amb gent que havia lluitat contra Franco, amb republicans... i aquesta situació ja els anava bé. Evidentment hi havia una reacció contra Franco, sí, però minoritària.

Els militars servim l'Estat. Jo mai m'he considerat un funcionari: jo sóc un servidor de l'Estat! Jo sóc un soldat que serveix el meu país, Espanya. I, en el fons, jo serveixo el meu poble, els meus conciutadans, que és encara més important que servir l'Estat. Les Forces Armades són ni més ni menys que el gos del pastor. El pastor del Pirineu surt amb el seu ramat d'ovelles i porta tres gossos per si vénen els llops. La nostra feina és dissuadir. Si no cal fer aquesta feina, que ens suprimeixin!

Ara, la guerra? Un horror. Jo he vist les armes, i conec els seus efectes: qui pot dir millor que jo que la guerra és un horror? Conec millor que ningú el poder destructor de les armes... Però no oblidem que alguns països molt propers al nostre tenen míssils intercontinentals i capacitat bacteriològica, i química, i possiblement nuclear. I nosaltres som on som i estem on estem.

Quan els governants feien de governants, es limitaven a marcar els objectius, de defensa o d'atac, a assolir, eren els exèrcits els qui decidien la forma i els mitjans més adequats per aconseguir-los. Ara, en el conflicte de les Malvines, per exemple, la senyora Thatcher ordenava el moviment dels vaixells; o el senyor Mitterrand, en la guerra del Txad, ordenava ell directament l'enlairament dels Jaguar. «*Apaga y vámonos*». O com diu la dita, «*zapatero a tus zapatos*».

L'objecció de consciència

De l'objecció de consciència penso, en primer lloc, que és un dret constitucional. Essent tinent del batalló de muntanya al castell de Sant Ferran de Figueres, vaig tenir ocasió, de l'any 62 al 65, no solament de ser defensor de molts objectors de consciència, testimonis de Jehovà en aquella època, sinó que, com a oficial de guàrdia, vaig haver també de custodiar-los en la presó militar del castell. I el record que tinc d'aquella gent és que era una gent meravellosa, convençuda de les seves creences. I que per la seva religió patien presó un any i un altre i un altre... La llei en aquell moment era aquesta.

Jo tenia de vint-i-dos a vint-i-cinc anys en aquella època i avui entenc que, sense cap mena de dubte, la situació era molt dura. Les circumstàncies eren molt diferents de les actuals, però el que sí pot dir el tinent López de Castro és que, en aquells moments, li dolia profundament que uns homes, per qüestions de consciència, patissin presó ininterrompuda.

Amb això vull dir que tots els sistemes tenen errors, aquest i l'anterior, i molts, però la llei és la llei. I la llei desgraciadament es modifica quan es modifica. I, gairebé sempre, la llei va darrere de les necessitats que tenen els ciutadans. Es legisla tard, «després de», en lloc d'avançar-se a les necessitats dels ciutadans.

Essent jo tinent tenia consciència que allò no estava bé, i jo informava els meus superiors, pel conducte reglamentari, que allò no em semblava just. Però jo he estat sempre, i sóc encara, un militar disciplinat i entenc que els professionals de la defensa de cap manera han de fer prevaler la seva voluntat per damunt de la dels ciutadans. Em vaig limitar, doncs, a informar amb valentia i, en aquelles coses en què jo em podia responsabilitzar a nivell personal, me'n feia responsable.

Els testimonis de Jehovà, que eren els objectors de l'època, els que jo coneixia, tenien la meua comprensió total i el meu respecte (a més, eren gent molt respectuosa i educada i correcta, i eren una bona gent). I em va semblar un doll d'aigua fresca que els constituents el 1978, en redactar la Constitució, jutgessin impresentable el fet que a un jove, per un mandat de la seva consciència, se li imposessin dos anys de presó per desobediència, i després tres anys més per reincident... fins a disset anys!, alguns. Em sembla monstruós. Em semblava monstruós llavors i em sembla monstruós ara. I em sembla meravellos que la Constitució declari que l'objecció de consciència és un dret del ciutadà.

La prestació social substitutòria

Em sembla just i totalment correcte que els objectors facin una prestació social substitutòria, si el legislador diu que el qui objecti ha de fer un servei a l'Estat, per solidaritat.

I em sembla molt malament que l'Administració, des de l'any 78 fins avui, no hagi articulat un sistema coherent de prestació social substitutòria, compatible amb els drets dels treballadors, perquè, és clar, aquí hi ha una col·lisió d'interessos, que el legislador ha de resoldre.

Tots sabem que hi ha una bossa enorme de gent esperant per fer la prestació. I això genera una inseguretat i unes dificultats que tampoc són lògiques. Això no s'ha fet bé.

La insubmissió

Sobre la insubmissió he de dir molt poques coses.

Avui dia, amb un parlament democràtic, amb unes eleccions democràtiques, el que està clar és que tots estem obligats a complir i a fer complir la llei.

Hi ha una llei. I aquesta llei diu que els senyors que es neguen a complir la prestació social substitutòria per motius de consciència són uns insolidaris i, per tant, uns delinqüents. L'insubmis és un delinqüent.

La insubmissió no és un problema dels militars, és un problema dels tribunals de justícia i dels legisladors, i de l'executiu pel que fa a l'aplicació o no dels indults.

De fet, no he tractat mai amb cap insubmis: a mi, només m'arriben els submisos. El tema de la insubmissió, als militars no ens toca.

Pacifisme

El pacifisme és un moviment absolutament real, que té la seva lògica indiscutible.

Llegint la premsa, un no pot ser altra cosa que pacifista. Però la història m'ha demostrat que la pau no deixa de ser un bé desitjable, absolutament inabastable per al gènere humà.

Que seria fenomenal? Jo seria el primer que m'hi apuntaria: supressió dels exèrcits, i a funcionar! Ara, funcionaria? Tinc els meus dubtes, perquè entre el gènere humà el bé existeix, però el mal, també.

Pacifisme lliga amb ingenuïtat; amb ignorància, no. Amb desconeixement, probablement. Els exèrcits existeixen per defensar els interessos dels països, a tots els països del món, a l'època històrica que sigui. Darrere de cada exèrcit hi ha el dòlar, el pastís, diguem-ho com vulguem.

Els darrers anys

Què em diu l'experiència d'aquests darrers vint-i-un anys de Constitució vigent? Doncs que fent un ús fraudulent d'aquest dret, pilons de joves d'aquest país han defugit les seves obligacions militars al·legant una falsa abjecció de consciència. Jo, contra l'abjecció de consciència no hi tinc res, més aviat al contrari, em sembla magnífic que un senyor objecti seguint la seva consciència. Als qui realment són objectors amb sinceritat, tot el meu respecte; i als qui, fent frau de llei, objecten, doncs el meu menyspreu.

Evidentment no es pot entrar en les consciències de les persones, però jo sé que hi ha frau de llei perquè m'ho han confessat els mateixos infractors, no pas perquè jo m'ho inventi o a mi m'ho sembli.

Jo sé que no tenim un percentatge real d'objectors com el que

JORDI S. CARRERA

El general López de Castro.

aparentment figura en les estadístiques... perquè, de fet, alguns d'ells després es presenten a mossos d'esquadra i, naturalment, agafen armes. Siguem una mica rigorosos!

Alguns joves, fins i tot alguns familiars meus, m'han preguntat alguna vegada: «Què faig? em faig objector, em declaro insubmis o faig la mili?». Quin plantejament és aquest?, els responc. Això no és seriós: si ets objector, ets objector.

En no haver-hi una prestació social substitutòria adequada i efectiva hi ha, aquests darrers anys, una tolerància i una premissivitat... i més ara que el govern actual ha expressat la seva voluntat de suprimir el servei militar obligatori per passar a un exèrcit professional: cap ciutadà vol ser, com he llegit a la premsa, «el último de la fila».

Jo he estat cinc anys a París, amb companys militars alemanys, anglesos, francesos, russos... i aquests problemes els tenien molt menys accentuats: alguna cosa deu voler dir això, no? Alguna cosa, dins de la nostra societat, no ha acabat de funcionar prou bé... I no vull pas culpabilitzar ningú, perquè jo la culpa no sé qui la té. Com deia el general Gutiérrez Mellado, «els militars fem el cistell amb els vims que ens dona la societat».

Però quan hi ha un ambient social no procliu al servei militar, ni tan solament a la defensa, el tema és molt greu. Tan greu, que ningú en parla. Perquè el tema no dona vots. I si els ciutadans no saben la situació real de la defensa del nostre país, doncs a mi em preocupa. I amb aquesta preocupació me'n vaig a la reserva!

És l'opinió del Sr. Fernando López de Castro i Fa, ciutadà de Girona, contribuent, general de l'exèrcit espanyol i, segons diu, de temperament liberal. I l'ha expressada a estones en català i a estones en castellà, amb la cigarreta a la mà, envoltat de fotografies dedicades (del Rei, d'Adolfo Suárez, de Leopoldo Calvo Sotelo, de Felipe González, de Jordi Pujol...), assegut en un sofà, acompanyat d'un gos «que fa bé la seva feina». La música, clàssica, ha sonat tota l'estona a l'amplíssima estança. No era Schubert.

Per la transcripció, Xavier Besalú